

Results: In his letters T. Shevchenko arises as a devout person. Kobzar's religiosity is mostly explicated through those verbal means that he uses for verbalizing the most important religious concepts. In his letters, to nominate *God* T. Shevchenko uses synonymic descriptions, traditional for the Ukrainian lingual culture and religious works that praise God.

In none of his letters does T. Shevchenko argue with God, but on the contrary, shows his respect to Him, actualizing in the corresponding concept such senses as "mercy", "awe", "obedience", "patience", "humility", "sacrifice", "suffering", "philanthropy", "kindness". In T. Shevchenko's letters one can easily trace one of the main Christian motives – the suffering of the Sun of God whose symbolic image is actualized by T. Shevchenko as a means of moral and national self-understanding. T. Shevchenko realizes his own suffering through Jesus Christ's torments.

Discussion: Further research presupposes studying of the language expression of other key components of the conceptual sphere "Religion" in T. Shevchenko's ego-texts.

Keywords: verbalization, language mapping of the world, religious mapping of the world, language personality, conceptual sphere "Religion", religious concept, epistolary discourse, nuclear and peripheral senses.

Vitae

Natalia Piddubna, Candidate of Sciences, Associate Professor of the Ukrainian Language Department of H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University; lexicology, history of the language, lingual conceptology, stylistics, lingual personal studies.

Correspondence: piddubnan71@gmail.com

Алла Романченко

УДК 808.1:81'42:316.77

МІТИГАЦІЯ ЯК КОМУНІКАТИВНА ТАКТИКА СТРАТЕГІЇ ХЕДЖУВАННЯ

Виокремлено й схарактеризовано комунікативну тактику мітигації в межах стратегії хеджування, яка активно реалізується в жанрі наукової рецензії. Визначено сутність цієї тактики, описано можливості її використання, специфіку в науковому дискурсі та засоби вираження в українській мові на матеріалі рецензій знаних в Україні та за її межами лінгвістів О. І. Бондаря та Ю. О. Карпенка як елітарних мовних особистостей.

Ключові слова: стратегія, тактика, мітигація, критика, критичне зауваження, автор, рецензія, хеджування.

Специфіку мітигації досить активно досліджують у зарубіжному й українському мовознавстві (О. Л. Балацька, К. Каффі, С. М. Кишко, С. І. Криворучко, М. Лангнер, А. Е. Левицький, О. П. Марюхін, І. М. Місягіна, О. М. Ручкіна, С. С. Тахтарова, Б. Фрейзер, К. Хайленд, А. В. Ярхо та ін.).

Мітигація, за тлумачним словником української мови, – це медичний термін, який означає з'якшення, зменшення (сили), ослаблення ("Velykuu tlumachnyu slovnyk" 680). У сучасній науковій парадигмі мітигацію розуміють по-різному. Загалом термін було введено в прагматику Брюсом Фрейзером у 1980 р., який розумів мітигацію як мовний прийом, за допомогою якого мінімізуються можливі небажані ефекти в спілкуванні (Fraser 344). Під небажаними ефектами розуміються такі, які виникають у разі, коли мовленнева поведінка адресанта може зруйнувати комунікативний процес. На думку Клаудії Каффі, мітигація є зонтичною категорією для багатьох стратегій, завдяки яким адресат послаблює або пом'якшує потенційні комунікативні ризики в міжособистісному спілкуванні (Caffi). Міхаель Лангнер вважає її мовленневою стратегією, що обмежує порушення «території» адресанта (Langner). С. С. Тахтарова описує мітигацію як категорію гіперкатегорії ввічливості, як комунікативну категорію, основним змістом якої є з'якшення, скероване на збереження комунікативного балансу в міжособистісному спілкуванні (Tahtarova "Funkcional'naja pragmatika" 285). О. П. Марюхін розглядає її як прийом, за допомогою якого мовець пом'якшує свої твердження, щоб зменшити негативний вплив на співрозмовника або враження про себе (Marjuhyn "Nep'rjamaja komunikacija" 22). С. І. Криворучко, О. О. Селіванова, А. В. Ярхо трактують досліджуване явище як стратегію, що виявляє себе через перлокутивні оптимізатори, представлені метакомунікативними висловленнями (Kryvoruchko 4), як комунікативну стратегію, що передбачає пом'якшення мовленневої поведінки щодо адресата з метою зниження ризику суперечки, згладжуванню відмови, втрати обличчя, запобігання або усунення конфлікту й підвищення ефективності комунікативних дій (Selivanova 351), як стратегію, орієнтовану на послаблення іллокутивної сили мовленневого акту (Jarho). Дослідник С. І. Криворучко зауважує, що перлокутивні мітигатори є метакомунікативними висловленнями, спрямованими на послаблення інтендованого перлокутивного впливу на адресанта, що сприяє збереженню комунікативного балансу між співрозмовниками (Kryvoruchko 11). С. М. Кишко мітигацію досліджує як один із прагматичних варіантів категорії модерації. Мітигація, на її думку, має два функційно-прагматичні типи: пом'якшення негативної оцінки реалій об'єктивної дійсності; пом'якшення іллокуції мовленневих актів, які потенційно можуть становити загрозу адресатові (Kyshko).

Незважаючи на такі різнотлумачення, усі дефініції мітигації зводяться до настанови адресанта на кооперацію в спілкуванні, на його гармонійну реалізацію. З огляду на це можна вважати мітигацію однією з тактик комунікативної стратегії хеджування, яка найвиразніше реалізується в науковому дискурсі в жанрі наукової рецензії.

Метою нашого дослідження є з'ясування суті мітигації, можливостей її використання та специфіки реалізації в науковому дискурсі на матеріалі українськомовних рецензій відомих лінгвістів – О. І. Бондаря та Ю. О. Карпенка, які, на наше глибоке переконання, є елітарними мовними особистостями.

Визначають кілька мотивів, що спонукають адресата до використання засобів мітигації в інтеракції: 1) превентивний мотив, суть якого полягає в запобіганні конфліктів; 2) гедоністичний мотив, що скерований на якомога приємніше спілкування; 3) альтруїстичний мотив, який відображає ввічливість адресата; 4) етичний мотив, що зводиться до майстерності спілкування адресата тощо (Tahtarova "Funkcional'naja pragmatika" 286).

На наш погляд, мітигація – одна з комунікативних тактик, яка реалізується як частковий вияв стратегії хеджування, вона скерована на пом'якшення потенційно негативного впливу на адресата й зниження небезпеки вторгнення в межі його особистого простору (Jarho). Хеджування розуміємо як комунікативну стратегію, що має на меті використання таких тактик, мовленнєвих ходів і відповідно мовних засобів, які убезпечують адресанта від категоричних суджень, прямолінійності в тих комунікативних ситуаціях, де існує ризик завдати образи авторові оригінального тексту, де існує ризик бути необ'єктивним адресантові, висловлюючи думки, що можуть не сприйматися як єдино істинні.

Для української лінгвокультури здійснення комунікативного тиску на адресата у багатьох випадках цілком припустиме, на відміну від англійської культури спілкування (Levyts'kyu 354). Утім, у науковій комунікації прийнято використовувати такі стратегії й тактики, які відображають повагу до думки опонента, співрозмовника. З огляду на це науковці послуговуються мовними засобами, що зменшують комунікативний вплив на адресанта. Особливо це актуально для жанру наукової рецензії, основною метою якої є оцінювання, критичний аналіз. Крім з'ясування ступеня актуальності, новизни дослідження, окреслення його теоретичного й практичного значення, загального оцінювання роботи, наукова рецензія містить характеристику виявлених недоліків у праці з обов'язковим аргументуванням зауважень.

Критика / критичне зауваження – вербально виражене негативне ставлення автора до певного (фрагмента) наукового дослідження (Balats'ka "Dyskursyvni vlastyvoli" 1), словника або наукового видання. Критичні зауваження можуть функціонувати в трьох типах: слабка, помірна й сильна критика (Balats'ka "Dyskursyvni vlastyvoli" 4). Слабка й помірна критика передбачає використання вербальних засобів, за допомогою яких виявляють недоліки та прогалини в науковому знанні рецензованого дослідження в м'якій формі. Зважаючи на сказане, вважаємо, що мітигація забезпечує реалізацію м'якої критики. Мітигація критичних зауважень є загальноприйнятою нормою як англомовної наукової статті (Balats'ka "Mityhatsiya krytychnykh zauvazhen" 86), так і інших жанрів наукового дискурсу.

Тактика мітигації слугує важливим засобом безконфліктного, кооперативного спілкування. Основною інтенцією адресанта є ефективна мовленнєва поведінка, яка не загрожує репутації автора рецензованої праці. Рецензент, обираючи вказану тактику, дотримується принципів і максимум спілкування: максими тактовності, максими великодушності, максими симпатії, максими схвалення. Комунікативна тактика забезпечує авторові оригінального тексту «збереження обличчя» (за П. Браун, С. Левінсоном), а рецензентові допомагає позиціонувати себе як виховану, тактовну, доброзичливу людину. Завдяки релевантному вибору засобів пом'якшення критики адресант регулює наукову комунікацію, мінімізує таким чином іміджеві втрати автора рецензованої праці.

В українській мові функціонують різні маркери мітигації. Класифікацію засобів мітигації в англійській мові розроблено К. Хайлендом (Hyland). Спираючись на цю класифікацію та зібраний фактичний матеріал, зафіксовано мовні засоби, які функціонують на лексико-семантичному й синтаксичному рівнях. Слова, здатні змінювати аспекти семантики інших слів, на які вони спрямовані, кваліфікують як лінгвістичні модифікатори. До них уналежнюють ті, які підкреслюють імпліцитність, сприяють некатегоричності судження (Magjuhın "Lingvisticheskie modifikatory").

Поширеним засобом мітигації є кількісно-означальні прислівники, що виражають ступінь інтенсивності дії або міру чи ступінь вияву якісної ознаки. Найчастіше функціонує прислівник *досить*, що вказує на великий ступінь, велику міру, напр.: *У другому розділі «Система антропонімних формул у слов'янських мовах та їх динаміка» діахронічно і досить розгорнуто аналізуються різні дволексемні антропоформули слов'янських мов ...* (Ю. Карпенко); *Слід зазначити, що побудова словника проста і досить зручна для використання* (О. Бондар); *Доповідь же О. В. Абакумова «Артополот і Артанія» має досить слабкий зв'язок із своєю назвою* (Ю. Карпенко).

Прислівники *не зовсім*, *не дуже*, *недостатньо* уживаються на означення неповної міри чого-небудь, напр.: *До того ж принципи добору терміносполучень у цій статті (що включати, а від чого відмовитися) не зовсім зрозумілі* (Ю. Карпенко);... *остання (стаття – А. Р.) містить не зовсім чіткі формулювання* (Ю. Карпенко); *Цей словник – не зовсім словник, швидше тезаурус* (Ю. Карпенко); *Автор не зовсім відмовляється і від геть інших, у даному випадку цілком недоречних етимологій* (Ю. Карпенко); *Щоправда, чітко й точно добираючи фонографічно оптимальний варіант, автор не дуже уважний до традиції, яка*

грунтується переважно на неточних, транслітераційних передачах (Ю. Карпенко); ... в словнику їх (тут ремарок А. Р.) усього запроваджено 50, у тім числі й такі **не дуже** суспільні й виправдані, як *авиа*. – *авиация*, *мор*. – *морской термин* (Ю. Карпенко); *А саме вона* (багатозначність концептуальна – А. Р.) у словнику розмежовується **недостатньо** (Ю. Карпенко). Названі прислівники рецензент використовує, зокрема, в тому випадку, коли необхідно вказати на менший ступінь вияву, ніж вимагається, ніж потрібно для дослідження, опису, аналізу. Прислівники міри й ступеня виражають семантику приблизності, не називають конкретних особливостей референтів, указуючи лише на певний ступінь вияву їх властивостей (Levyts'kyu 353).

Прислівник *навряд* виражає семантику 'маловірогідно, сумнівно', тим самим натякаючи на незгоду адресанта з думкою автора рецензованої праці, напр.: *Розбіжність -творний /-творчий навряд чи виправдовує себе* (Ю. Карпенко).

Неозначений займенник *дещо* виконує таку ж функцію, як і прислівник *трохи*: **Дещо** дивує підбір абревіатур (та й не тільки абревіатур). Іноді навіть здається, що реєстр словника укладався ще в застійні часи й таким залишився (Ю. Карпенко).

За допомогою займенника *весь* із заперечною часткою можна звернути увагу читача на недоліки: ... **не все** у книзі Ю. О. Карпенка однаково добре (О. Бондар); Але регіональні студії ... багаторазово виявляли, що там зафіксовано далеко **не все**... (Ю. Карпенко); Вони (перекладний і нормативний аспекти – А. Р.) такими і є, але **не на всі** сто відсотків (Ю. Карпенко); Словник, зрозуміло, об'єднав **не всі** без винятку поселення (Ю. Карпенко).

Вставні компоненти, виражаючи ступінь вірогідності повідомлюваного, охоплюють широкий спектр гіпотетичної модальності: недостовірність, непевність, гаданість, вірогідність, сумнів. Слово *мабуть* уживається для вираження непевності в тому, про що говориться ("Velykyu tlumachnyu slovnyk" 634), а *здається* – для вираження непевності в чому-небудь, припущення чогось ("Velykyu tlumachnyu slovnyk" 453). Саме цими лексемами послуговуються найчастіше за необхідності висловити непевність в істинності судження. Наприклад: І, **мабуть**, таку особливість мала мова мешканців Трипілля (О. Бондар); Ономасти тут, **здається**, дуже перебільшили допрізвищеву неунормованість, уживаючи навіть слово «хаос» (Ю. Карпенко); Це, **здається**, означає, що назви, відсутні в цьому довіднику, у словник В. П. Шульгача не потрапили (Ю. Карпенко); Цей симпатичний щорічник виходить уже вдруге ... і, **здається**, стає одним з провідних українських ономастичних видань (Ю. Карпенко). Комунікативний хід рецензента для зменшення категоричності, суть якого полягає у вираженні певного стану речей як власної думки адресанта або передачі власного знання у формі некатегоричного припущення, активно використовувався також у жанрі наукової статті.

Із метою пом'якшення категоричності часто використовують вставні слова та словосполучення, які підкреслюють, що висловлено особисту думку рецензента: **Гадаю**, все ж назви типу *Влтава* у Словнику не будуть, не мають бути (Ю. Карпенко); Але інтерпретації Б. А. Успенського ... Г. П. Ковальов, **думаю**, відкидає даремно (Ю. Карпенко). Слова *думаю*, *гадаю*, *вважаю* акцентують на суб'єктивності думки рецензента, на розумінні істинності з його кута зору.

Спостерігаємо випадки, коли автор рецензії послуговується множинною мітигацією: **Якби** автор дав усі сім компонентів, словник збільшив свій обсяг **десь** у 3-4 рази (Ю. Карпенко); **Гадаю**, це єдино можливий підхід до вирішення проблеми написання прізвищ, яка постає, іноді **досить** гостро, в усіх РАГСх України (Ю. Карпенко); Ця доповідь, одна з найсильніших у збірнику, **дещо** знецінюється **певною** її екзальтованістю (Ю. Карпенко).

Із метою послаблення прагматичного потенціалу критичних зауважень рецензент уживає слова, що реалізують семантику 'незначний, невеликий' (деякий, певний), напр.: Звичайно, є й **деякі** зауваження щодо побудови римівника. Найголовніша з них – це відсутність подачі зв'язку слів, які римуються (О. Бондар); Розділ «Із Птоломеевого етнопонімікону Східної Європи» ... містить дуже цікаві інтерпретації ряду етнонімів ... і топонімів та ... **деякі** елементи наукової фантастики, спрямованої на пошуки кельти змін (Ю. Карпенко); Втім, стаття залишає **певний** сумнів (Ю. Карпенко).

Таким чином, стратегія хеджування реалізується за допомогою комунікативної тактики мітигації. Жанр наукової рецензії уналежнює до мітигатино маркованої наукової комунікації, оскільки саме тут активно використовують різні пом'якшувальні засоби для коректного висловлення зауважень, власного погляду на висунуті іншим дослідником гіпотези чи розглядувані проблеми. Заналізовані маркери мітигації дозволяють певною мірою приховати категоричність міркувань, висловлених адресантом, забезпечують його від неефективної комунікації. Завдяки їм вдається досягти зменшення інтенсивності вираження негативної оцінки в критичних зауваженнях, найбільшою мірою репрезентованих у жанрі рецензії.

Тактику мітигації в критичному осмисленні наукової праці застосовують для того, щоб послабити очікуваний негативний ефект. З одного боку, існування різних засобів пом'якшення мовленнєвої поведінки накладає на адресанта певні обмеження, зумовлені етичними, соціальними та іншими нормами комунікативної взаємодії, із другого боку, дозволяє йому вербалізувати свої когнітивно-комунікативні потенції, реалізувати лінгвокреативний складник мовної особистості.

Перспективу подальших досліджень убачаємо у визначенні та аналізі інших комунікативних тактик стратегії хеджування.

References

- Balats'ka, Olena. "Dyskursyvni vlastyvoli krytyky v anhlomovniy naukoviy statti (*Discursive Properties of Criticism in Research Articles in English*).” Diss. Kharkiv National U, 2013. Abstract. Print.
- Balats'ka, Olena. "Mityhatsiya krytychnykh zauvazhen' v anhlomovniy naukoviy statti (*Mitigating of Critical Remarks in Articles in English*).” Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiya" (Scientific notes of the National University of Ostroh Academy) 58 (2015): 84-86. Print.
- Fraser, Bruce. "Conversational mitigation." *Journal of pragmatics* 4 (1980): 341-350. Web. 22 Nov. 2016.
- Jarho, Alina. "Smjagchenie (mitigaciya) kak kognitivnyj komponent modeli realizacii neuverennosti v rechi (*Mitigation as a cognitive component of the realization model of certainty in speech*)." *Visnyk Kharkivskoho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina (Scientific Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National U.)*. 500 (2000): 140-145. Print.
- Caffi, Claudia. *Mitigation*. Amsterdam: Elsevier, 2007. Web. 10 Nov. 2016.
- Hyland, Ken. "Hedges, Boosters and Lexical Invisibility: Noticing Modifiers in Academic Texts." *Language Awareness* 9 (4) (2000): 179-197. Web. 18 Oct. 2016.
- Kryvoruchko, Serhiy. "Linhvoprahmatychni vlastyvoli perlukutyvnykh optymizatoriv u suchasnomu nimets'komovnomu dyskursi (*Linguistic and Pragmatic Properties of Perlocutive Optimizers in Modern German Discourse*).” Diss. Kharkiv National U, 2011. Abstract. Print.
- Kyshko, Svitlana. "Komunikatyvno-prahmatychna katehoriya moderatsiyi: plan zmistu (*Communicative-pragmatic category of moderation: contents plan*).” Web. 25 Dec 2016. <www.nbul.ua/old_jrn/soc_Gum/Apfil/2011_2/kyshko.pdf>
- Langner, Michael. *Zur communicativen Funktion von Abschwächungen: pragma- und soziolinguistische Untersuchungen*. Münster: Nodus-Publ., 1994. Web. 23 Nov. 2016.
- Levyts'kyy, Andriy. "Zasoby vyrazhennya katehoriyi mityhatsiyi v anhliys'kiy ta ukrayins'kiy linhvokul'turakh (*Means of Expression of mitigation category in English and Ukrainian linguocultures*).” *Movni i kontseptual'ni kartyny svitu (Linguistic and conceptual view of the world)* 33 (2011): 351-355. Print.
- Marjuhin, Aleksandr. "Lingvisticheskie modifikatory kak implicitnye komponenty teksta (*Linguistic modifying factors as the implicit components of the text*).” *Tekst i kontekst: poetika jeksplicitnogo i implicitnogo (Text and context: the poetics of explicit)*. Moscow: Azbukovnik, 2011. 47-52. Web. 28 Oct. 2016.
- Marjuhin, Aleksandr. "Neprjamaja komunikacija v nauchnom diskurse (na materiale russkogo, anglijskogo, nemeckogo jazykov) (*Indirect communication in scientific discourse (on material of Russian, English and German languages)*).” Diss. Institute of linguistics, Russian Academy of Sciences, 2010. Abstract. Web. 28 Oct. 2016.
- Selivanova, Olena. *Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediya (Modern Linguistics: Terminological Encyclopedia)*. – Poltava: Dovkillya, 2006. Print.
- Tahtarova, Svetlana. "Kategorija komunikativnogo smjagchenija (kognitivno-diskursivnyj i jetnokul'turnyj aspekt) (*Category of communicative mitigation (cognitive-discursive and ethnocultural aspects)*).” Diss. Volgograd State U, 2010. Abstract. Web. 27 Dec. 2016.
- Tahtarova, Svetlana. "Funkcional'naja pragmatika sredstv vyrazhenija «smjagchenija» (*Functional pragmatics of means of expression of mitigation*).” *Izvestija Samarskogo nauchnogo centra Rossijskoj akademii nauk (News of the Samara Scientific Center of the Russian Academy of Sciences)*. 6-2. V. 10 (2008): 284-289. Print.
- Velykyy tlmachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy / Uklad. i holov. red. V.T. Busel (*Big defining dictionary of modern Ukrainian language / Compiler and editor in chief V.T. Busel*). Kyiv – Irpin': Perun, 2005. Print.

List of Sources

- Bondar, Oleksandr. "Dibrova S.M. Slovnyk rym T.H. Shevchenka (T.H. Shevchenko's Dictionary of Rhymes).” *Zapysky z ukrayins'koho movoznavstva (Notes on Ukrainian Linguistics)* 15 (2005): 147-148. Print.
- Bondar, Oleksandr. "Novyy posibnyk – novi pidkhody (The New Study Guide – New Approaches).” *Shchorichni zapysky z ukrayins'koho movoznavstva (Annual Notes on Ukrainian Linguistics)* 4 (1996): 75-77. Print.
- Karpenko, Yuriy. "Ohlyad onomastychnykh prats', oderzhanykh redaktsiyeyu (Review of Onomastic Works Received by the Editors).” *Zapysky z onomastyky (Notes on Onomastics)* 2, 4-8 (1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2005): 99-102; 108-111; 99-103; 135-139; 122-124; 120-129. Print.
- Karpenko, Yuriy. "Potribna pratsya (Needed Scientific Work).” *Shchorichni zapysky z ukrayins'koho movoznavstva (Annual Notes on Ukrainian Linguistics)* 4 (1996): 72-75. Print.
- Karpenko, Yuriy. "Rozvytok potebnians'koyi problematyky (The development of Potebnja's Problematics).” *Movoznavstvo (Linguistics)* 3 (1993): 76-78. Print.
- Karpenko, Yuriy. "Slovnyk novoho typu (The Dictionary of New Type).” *Movoznavstvo (Linguistics)* 4-5 (1996): 70-72. Print.
- Karpenko, Yuriy. "Tsinna zbirka ches'koyi mikrotoponimiyi (The Valuable Index of Czech Microtoponymy).” *Movoznavstvo (Linguistics)* 1 (1993): 77. Print.

Надійшла до редакції 10 березня 2017 року.

MITIGATION AS COMMUNICATIVE TACTICS OF HEDGING STRATEGY

Alla Romanchenko

Department of Ukrainian Language, Odesa Illia Mechnikov National University, Odesa, Ukraine

Abstract

Background: The specificity of mitigation are being intensively studied in Ukrainian and foreign linguistics. (O. L. Balats'ka, C. Caffi, B. Fraser, A. V. Jarho, K. Hyland, S. M. Kyshko, S. I. Kryvoruchko, M. Langner, A. E. Levyts'kyu, O. P. Marjuhin, I. M. Misyahina, O. M. Ruchkina, S. S. Tahtarova and others). It is interpreted in different ways, but all definitions of mitigation come down to addressant's intention of cooperation in communication and its harmonious realization.

Purpose: The aim of our research is to figure out the essence of mitigation, possibilities of its use and the specificity of its realization in scientific discourse on the material of Ukrainian reviews which were written by renowned linguists – O. I. Bondar and Yu. O. Karpenko.

Results: Mitigation is one of the tactics of communication strategy of hedging, which is aimed to mitigate the potentially negative impact on the recipient and reduce the danger of an invasion of privacy. Mitigation tactics is used when there is a risk to offend the author of original text. It is also used when there is a risk for an addressant to be biased because of his views on a particular issue. Different means of mitigation allow the reviewer to avoid conflict and correctly express criticism. There are lexical items in Ukrainian language which express approximation, doubtfulness and down-toning. These are adverbs, pronouns, adjectives and parenthesis. O. I. Bondar and Yu. O. Karpenko often use means of mitigation in the genre of scientific review for tactful discussion with the author of the original work and to express their thoughts.

Discussion: Mitigation tactics is used to reduce possible negative effects which can be caused by criticism of other researchers. Different means of mitigating allow recipient to choose necessary ones in a particular situation, depending on existing ethnical, social and other standards. They also allow the reviewer to verbalize their cognitive and communicative potential.

The prospect for further research is to identify and analyze other communication tactics of hedging strategy.

Keywords: strategy, tactics, mitigation, critics, criticism, author, review, hedging.

Vitae

Alla Romanchenko is Phd of Philology, Associate Professor, Doctoral Candidate of Department of Ukrainian Language in Odesa Illia Mechnikov National University. Her areas of research interests include communicative linguistics, discoursology, phraseology, and linguistic personology.

Correspondence: apromanchenko@ukr.net

Ярослава Сазонова

УДК 81-11

PRAGMATIC POTENTIAL OF THE PRONOUN *IT* IN TEXTS OF HORROR DISCOURSE

Стаття містить аналіз прагматичного потенціалу англійського займенника it у текстах дискурсу жахів. Дослідження проведено у межах сучасних підходів лінгвістичної прагматики, а саме творення комунікативних смислів та їх відтінків у процесі комунікації «автор – читач». Визнаючи існування вигаданого світу художніх текстів та особливостей референції в них, було здійснено аналіз референційних можливостей особового займенника it та імпліцитних комунікативних смислів, що з'являються у процесі текстопородження й текстосприйняття.

Ключові слова: дискурс жахів, текст, вигаданий світ, імпліцитність, комунікативний смисл, займенник it.

Modern linguistic studies tend to concentrate on the communicative approach to the language phenomena thus elaborating the problematic field of linguistic pragmatics in particular. Apart from thorough analysis of dialogical “here and now” communication, scientists also pay attention to a text as means of communication between an author and readers, as the channel of transmitting ideas or communicative senses (F. Batsevych, V. Bogdanov, T. A. Van Dijk, M. Dymarskyi, T. Radzievska, K. Serova, Yu. Stepanov, etc). **The aim** of this research is to reveal the specificity of personal pronoun *it* functioning in texts of horror discourse in view of its pragmatic potential. The present analysis is based on the following fundamental statements.

The first is that a literary text is the embodiment of a nebulous imaginary world. The tendency to analyze texts taking into account their genre specificity has been formed only recently in works of O. Bochkova, O. Djakonov, S. Lem, M. Misnyk, S. Plotnikova, etc. S. Plotnikova introduces the concept of anomalous artistic world, the one that is organized on the basis of other general structural principles in comparison with “our” (unusual) world. Correspondingly, text linguistics, logical semantics and linguistic pragmatics use the notion of possible or imaginary